

Asia: VN/8915/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta?

Lakiluonnoksen tavoitteena on kehittää työnhakijan palveluprosessia ja työnvälityspalveluja tehokkaammiksi ja vaikuttavammiksi. Sininauhaliitto korostaa, että vaikeasti työllistyvien osalta keskeisiä haasteita ovat palveluiden hajanaisuus ja yksilöllisten tarpeiden riittämätön huomioiminen. Pitkään työttömänä olleet, osatyökykyiset, maahanmuuttajataustaiset ja monialaista tukea tarvitsevat eivät aina saa palveluprosessista riittävää tukea työllistymiseensä.

Jotta työllisyysaste nousisi, palveluiden on oltava yksilöllisesti räätälöitävissä ja tuettava joustavia siirtymiä työmarkkinoille. Resurssit olisi ensisijaisesti kohdennettava eniten tukea tarvitseville.

Vaikka lakiluonnos painottaa palveluprosessin sujuvuutta, käytännössä vaikeasti työllistyvien palveluketju on usein pirstaleinen. Tarvitaan vahvempaa yhteistyötä TE-palveluiden, sosiaali- ja terveyspalveluiden, koulutusjärjestelmän ja järjestöjen välillä, jotta moninasiin työllistymisen esteisiin voidaan vastata nykyistä paremmin ja varmistaa aidosti vaikuttavat työllistymispolut.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa palveluprosessista?

Hallituksen esitys luo lähtökohdan työnhakijan palveluprosessin kehittämiseksi, mutta se ei nykyisellään riittävästi huomioi vaikeasti työllistyvien erityistarpeita. Tämän ryhmän osalta palveluiden hajanaisuus, tuen riittämättömyys ja tilastoperusteiset ratkaisut voivat johtaa siihen, että moni jää edelleen ilman tarvitsemaansa tukea.

Sininauhaliitto esittää seuraavia lisätoimenpiteitä palveluprosessin vaikuttavuuden varmistamiseksi:

Resurssien kohdentaminen ja yksilöllinen tuki: TE-palveluiden resursseja on jaettava asiakastarpeiden mukaan, varmistaen, että vaikeasti työllistyvät saavat yksilöllistä palvelua ja työnvälityksen tukea riittävällä intensiteetillä.

Palveluiden välisen yhteistyön vahvistaminen: Erityisesti sosiaali-, kuntoutus- ja koulutuspalveluiden kanssa tehtävää yhteistyötä tulee tehostaa ja koordinoida nykyistä paremmin.

Palvelumallin joustavuuden lisääminen: Palveluiden on mukauduttava asiakkaiden tarpeisiin, eikä vaikeasti työllistyviä tule ohjata kaavamaisiin prosesseihin, jotka eivät huomioi heidän työmarkkina- asemansa erityispiirteitä.

Vaikuttavuuden seuranta ja asiakaslähtöinen kehittäminen: Tarvitaan parempia seurantajärjestelmiä ja asiakaspalautemekanismeja, jotta palveluita voidaan kehittää joustavasti ja asiakaslähtöisesti.

2. Koetteko alkuhaastattelun järjestämisen määrääjän pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään kannatettavana?

Vaikeasti työllistyvien kohdalla alkuhaastattelun määrääjän pidentäminen viidestä arkipäivästä kymmeneen voi olla perusteltua, jos se mahdollistaa paremman palvelujen kohdentamisen ja yksilöllisemmän arvioinnin. Sininauhaliitto kuitenkin esittää, että haastattelut järjestettäisiin joustavasti viiden ja kymmenen arkipäivän välillä. Näin nopeaa palvelua tarvitsevat työnhakijat saisivat tukea viipymättä, mutta vaikeasti työllistyville voitaisiin tarjota enemmän valmistautumisaikaa ja perusteellisempi arviointi.

3. Onko täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen mielestänne tarkoituksenmukaista?

Sininauhaliitto pitää kannatettavana, että täydentävät työnhakukeskustelut perustuvat asiakkaiden palvelutarpeeseen, sillä tämä voi edistää yksilöllisempää ja tehokkaampaa työnhakuprosessia. Järjestelmän toimivuus kuitenkin riippuu siitä, miten palvelutarve arvioidaan ja miten varmistetaan, että erityisesti vaikeasti työllistyvät saavat riittävästi ohjausta ja tukea. Palvelutarpeen arvioinnin tulee olla jatkuvaa ja joustavaa, eikä perustua pelkästään alkuhaastatteluun.

Jotta malli toimisi, TE-palveluiden henkilöstöllä on oltava riittävät resurssit ja osaaminen tehdä realistinen ja pitkäjänteinen arvio palvelutarpeesta. Jos arviointi tehdään kiireessä tai standardimalleja seuraten, se ei välttämättä riittävästi tunnista yksilöllisiä haasteita. Esityksessä jää epäselväksi, kuinka resurssit ja tarvittava osaaminen varmistetaan.

4. Näettekö nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä kannatettavana?

Sininauhaliitto ei kannata hallituksen esitystä, koska muutos ei ole tarkoituksenmukainen vaikeasti työllistyvien kohdalla. Yhden laiminlyönnin seurauksena työnhaun voimassaolon päättyminen voi

johtaa tarpeettomiin katkoksiin työnhaussa ja palveluissa, vaikka syynä olisi tahaton unohdus, terveydellinen este tai muu perusteltu syy.

Erytystä tukea tarvitsevilla työnhakijoilla, kuten pitkäaikaistyöttömällä ja osatyökykyisillä tai maahanmuuttajataustaisilla, on suurempi riski menettää työnhaun voimassaolo ilman, että heillä on todellista aikomusta jättäytyä palveluiden ulkopuolelle. Tämä voi vaikeuttaa heidän työllistymistään entisestään ja lisätä hallinnollista työtä työnhaun uudelleenaktivoinnin kautta.

Sininauhaliiton mielestä on tärkeää säilyttää vähintään yksi muistutus tai tarjota joustavampi käytäntö erityisesti heille, joilla on monialaisia haasteita tai erityistä tuen tarvetta.

5. Koetteko työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Työllistymissuunnitelmien sisältöjen tulee olla joustavia ja asiakaslähtöisiä. Suunnitelmien tulee toimia aidosti työnhakijan tukena ja jäsentää työnhakijan palvelupolkua. Erityisesti vaikeasti työllistyvien osalta on varmistettava, että suunnitelma tukee yksilöllistä polkua työelämään eikä muodostu liian standardoiduksi tai hallinnolliseksi velvoitteeksi.

On tärkeää, että työllistymissuunnitelman sisältö mahdollistaa monialaisen yhteistyön, joustavat työllistymispolut ja työnhakijan omien tavoitteiden huomioimisen.

6. Koetteko asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Sininauhaliitto ei kannata hallituksen esitystä asiakastapaamisten sisältöjen määrittelystä. Erityisesti vaikeasti työllistyvien kohdalla on tärkeää, että tapaamiset mukautuvat työnhakijan yksilöllisiin tarpeisiin eivätkä muodostu kaavamaisiksi tai hallinnollisiksi velvoitteiksi. Jotta palveluprosessi on laadukas, tulee sen olla joustavaa ja asiakaslähtöistä.

Mikäli tapaamisten sisältö on ennalta määritelty liian tarkasti, on vaarana, että työnhakijoiden yksilölliset tarpeet jäävät huomiotta ja asiakastapaamiset muuttuvat kaavamaisiksi. Jos tapaamisten sisältöjä säädellään liian yksityiskohtaisesti, on riski, että tapaamiset keskittyvät enemmän sääntelyn mukaisten asioiden käsittelyyn kuin työnhakijan todellisiin tarpeisiin. Vaarana on myös, että ennalta määrättyksi koettu sisältö heikentää asiakkaan motivaatiota osallistua niihin aktiivisesti.

Tapaamisten sisältöjen tulee mahdollistaa kokonaisvaltainen tilanteen arviointi ja räätälöity palveluohjaus sekä tarvittava monialainen yhteistyö. Liian tiukka määrittely voi heikentää työnhakijan palveluiden vaikuttavuutta, joten asiantuntijoille on jätettävä riittävästi harkintavaltaa tapaamisten sisällön sovittamiseen työnhakijan tilanteeseen.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuutta koskevista muutoksista?

Sininuhaliitto ei kannata työnhakuvelvoitteen laajentamista. Tiukemmat sanktiot aiheuttavat toimeentulo-ongelmia niille, joilla työnhaku on monista eri syistä vaikeaa. Lisääntynyt raportointi- ja velvoitemäärä lisää stressiä työnhakijoille, joilla on jo valmiiksi haasteita työsaannissa. Todennäköisesti poikkeusten kiristäminen johtaa myös siihen, että osa vaikeasti työllistyvistä joutuu hakemaan työtä, jota heidän ei todellisuudessa ole mahdollista saada.

2. Näettekö, että alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät?

Hallituksen esitys pyrkii huomioimaan vaikeasti työllistyvien tarpeet erityisesti alennetun työnhakuvelvollisuuden kautta. On kuitenkin epäselvää, miten monialaiseen palveluun ohjaaminen toteutuu käytännössä ja kuinka nopeasti työnhakija voi saada tarvitsemaansa tukea. Jos palvelut eivät ole aidosti saavutettavissa, kevennetty työnhakuvelvollisuus voi jäädä tehottomaksi toimenpiteeksi.

Sininuhaliitto katsoo, että vaikka esityksessä on huomioitu monialaisen tuen tarpeessa olevat työnhakijat ja koulutukselliset lähtökohdat, se kaipaa tarkennuksia sääntelyn selkeyteen ja erityisesti siihen, miten tukea käytännössä tarjotaan vaikeasti työllistyville koska muutoin, on riski, että osa heikommassa asemassa olevista työnhakijoista putoaa järjestelmän ulkopuolelle tai jää ilman riittävää tukea, vaikka esityksen tarkoitus on ollut päinvastainen.

3. Tukeeko työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista?

Työnhakuvelvollisuuden sääntelyn yksinkertaistaminen ja tiettyjen poikkeusten poistaminen voivat parantaa työnhakuvelvollisuuden selkeyttä ja johdonmukaisuutta. Kuitenkin esimerkiksi osatyökykyisten tai pitkäaikaistyöttömien kohdalla tilanne on monimutkaisempi. Alentuneen työkyvyn ja yksilöllisten tarpeiden huomioimisessa on edelleen riskejä, ja vasta käytännön toteutus ratkaisee, selkeyttääkö uudistus työnhakuvelvollisuuden täyttämistä vai luoko se uusia epäselvyyksiä.

Sininuhaliitto suhtautuu hyvin epäilevästi hallituksen esitykseen ja muistuttaa, että poikkeusten poistamisen vaikutukset ovat keskeinen kysymys erityisesti vaikeasti työllistyvien kohdalla. Poikkeukset työnhakuvelvollisuudesta on tarkoitettu tunnistamaan ne tilanteet, joissa täysimääräinen työnhaku ei ole realistista tai tarkoituksenmukaista. Erityisesti pitkäaikaistyöttömien, osatyökykyisten ja monialaista tukea tarvitsevien kohdalla poikkeukset ovat olleet tärkeitä. Riittävä jousto ja yksilöllinen harkinta tulee säilyttää.

Jos poikkeuksia poistetaan ilman tarkempaa yksilöllistä harkintaa, seurauksena voi olla, että nämä ryhmät joutuvat samojen vaatimusten piiriin kuin muut työnhakijat, vaikka heidän tilanteensa on selvästi erilainen. Se voi myös tehdä työnhakuvelvollisuudesta liian joustamattoman.

Lain tulee varmistaa, ettei muutoksilla lisätä syrjäytymisriskiä tai kohtuutonta hallinnollista taakkaa niille, joilla on todellisia esteitä työnhauulle.

4. Työnhakuvelvollisuuden ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näettekö tämän kannatettavana?

Alennetun työnhakuvelvollisuuden laajentaminen tarkoittaa, että osa-aikatyössä olevat ja henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen, esimerkiksi sovittu työsuhteen alkaminen lähitulevaisuudessa, siirtyisivät yleisen työnhakuvelvollisuuden piiriin ilman aiempia poikkeuksia.

Sininauhaliitto ei kannata täyden työnhakuvelvoitteen asettamista kaikille osa-aikatyötä tekeville, koska se on ongelmallista monestakin syystä kuten esimerkiksi siksi, ettei kokoaikatyö ole mahdollista henkilön alentuneen työkyvyn vuoksi tai osa-aikatyö on yleistä kyseisellä toimialalla.

Sininauhaliiton näkemys on, että edelleen on säilytettävä tietty joustavuus ja mahdollisuus poikkeuksiin, jotka huomioivat yksilölliset tilanteet ja tarjoavat niiden pohjalta tarkoituksenmukaista tukea työllistymisprosessiin.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työtarjouksiin tehtävistä muutoksista?

Hallituksen esityksessä ehdotetaan työtarjousten velvoittavuutta heti työnhaun alusta alkaen. Tämä tarkoittaa, että työnhakijan olisi otettava vastaan tarjottu työpaikka tai osallistuttava työllistymistä edistäviin palveluihin työttömyysetuuden säilyttämiseksi.

Sininauhaliitto vastustaa esitystä. Mikäli hallituksen esitys toteutuisi esitetysti, Sininauhaliitto haluaa kiinnittää erityisesti huomioita siihen, kuinka varmistetaan, että työtarjoukset ovat realistisia ja vastaavat työnhakijoiden todellisia mahdollisuuksia, jottei vaikeassa työmarkkina-asemassa olevat jää ilman työttömyysturvaa kohtuuttomista syistä.

2. Tukeeko työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa?

Tässä työmarkkinatilanteessa, jossa työttömiä on ennätysmäärä ja avoimia työpaikkoja vain vähän, työtarjousten velvoittavuuden toimivuus vaikeasti työllistyvien kohdalla on hyvin kyseenalainen.

Velvoittavuus heti työttömyyden alussa ei huomioi riittävästi työnhakijoiden erilaisia lähtökohtia ja alueellisia työmarkkinaeroja. Velvoittavuus voi toimia vain, jos työmarkkinoilla on riittävästi realistisia työllistymismahdollisuuksia ja jos työtarjoukset kohdennetaan yksilöllisesti. Nykyisessä tilanteessa, jossa työpaikkoja on vähän ja vaikeasti työllistyvien joukko on suuri, velvoittavuus voi johtaa enemmän rangaistuksiin kuin todellisiin työllistymismahdollisuuksiin.

Sininauhaliitto ei kannata esitystä. Sen sijaan resursseja on tärkeää kohdentaa räätälöityihin ratkaisuihin, kuten työhönvalmennukseen, koulutukseen, kuntoutukseen ja yksilölliseen

työllistymisen tukeen sekä rekrytointitapahtumiin ja uraohjaukseen, jotta jokaiselle työkykyiselle työnhakijalle löytyy realistinen polku työmarkkinoille.

3. Selkeyttääkö työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena työtarjouksia koskevaa sääntelyä?

Hallituksen esitys pyrkii yksinkertaistamaan ja tehostamaan työtarjouksiin liittyvää sääntelyä.

Esityksen vaikutukset vaikeasti työllistyville voivat olla kielteisiä ja käytännössä se voi johtaa tilanteisiin, joissa vaikeasti työllistyvät joutuvat kohtaamaan epärealistisia velvoitteita ilman aitoja työllistymismahdollisuuksia. Tämä voi pahimmillaan lisätä karensseja, taloudellisia vaikeuksia ja syrjäytymistä, mikä on ristiriidassa työllisyyspolitiikan tavoitteiden kanssa.

1. Onko teillä lausuttavaa työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle ehdotetusta velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla?

Hallituksen esitys velvoittaisi työnhakijat laatimaan ja julkaisemaan työnhakuprofiilin palvelualustalla.

Sininauhaliiton arvioin mukaan työnhakuprofiilit ja palvelualustat voivat hyödyttää osaa työnhakijoista, mutta esityksessä on merkittäviä riskejä erityisesti maahanmuuttajataustaisten ja muiden vaikeasti työllistyvien näkökulmasta. Esityksestä ei ilmene, miten varmistetaan, ettei työnhakuprofiilin julkaisu johda syrjintään, tietosuojaongelmiin tai vaikeasti työllistyvien aseman heikkenemiseen. On välttämätöntä, että ennen päätöksentekoa tehdään perusteellinen vaikutustenarviointi erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien työnhakijoiden kannalta.

Mikäli työnhakuprofiilin laadinnasta tulee pakollista, tulevat monet tarvitsemaan sen laadintaan tukea. Esityksestä ei käy ilmi, kuinka riittävä ja tarvittava tuki toteutetaan käytännössä ja miten siinä huomioidaan erityishaasteet, kuten digitaidot ja kielikysymykset. Lisäksi esitys jättää avoimeksi, miten varmistetaan, ettei velvoittavuus johda digitaaliseen eriarvoisuuteen tai työmarkkinoilla leimaantumiseen.

Sininauhaliiton jäsenjärjestöt kohtaavat henkilöitä, jotka kertovat toistuvasti kokevansa syrjintää työhaussa etnisen taustansa tai vieraskielisen nimensä vuoksi. Lakiesityksessä ei ole esitetty keinoja tämän estämiseksi, vaikka tiedetään, että anonyymi rekrytointi parantaa syrjinnän kohteeksi joutuvien mahdollisuuksia työllistyä. Työnhakuprofiilin pakollinen julkaisu voi pahimmillaan vahvistaa jo olemassa olevia syrjiviä käytäntöjä työmarkkinoilla.

Sininauhaliitto kiinnittää erityistä huomiota tietosuojaan. Lakiesityksessä ei ole riittävästi avattu, miten työnhakijoiden henkilötietojen käsittely varmistetaan lainmukaiseksi ja työnhakijan oikeuksia kunnioittavaksi. On keskeistä, että lainsäädännön noudattaminen, tietoturvan toteutuminen ja väärinkäytösten estäminen varmistetaan sekä että työnhakijan vaikutusmahdollisuudet tietojensa hallintaan turvataan.

Sininauhaliitto toteaa, että työnhakuprofiilin laadinnan ja julkaisun velvoittavuus ei ole yksiselitteinen asia. Esityksen puutteet edellyttävät lisäselvityksiä ja vaikutusten arviointia eri näkökulmista ennen päätöksentekoa.

Sininauhaliitto ehdottaa yhdenvertaisuuden turvaamiseksi seuraavia muutoksia:

- Perusteellinen vaikutustenarviointi erityisesti maahanmuuttajataustaisten ja muiden vaikeasti työllistyvien henkilöiden näkökulmasta.
- Digitaalinen ja henkilökohtainen tuki, jotta profiilin laatiminen on kaikille saavutettavaa. Lisäksi riittävä kielituki ja selkokieliset ohjeet profiilin laadintaan.
- Mahdollisuus anonyymiin työnhakuprofiiliin, jossa henkilökohtaiset tunnistetiedot voi piilottaa rekrytoinnin alkuvaiheessa, mikä vähentää syrjinnän riskiä.
- Työnhakijan päätäntävalta profiilin näkyvyydestä sekä oikeus tarkistaa ja hyväksyä tiedot ennen niiden julkaisua.
- Selkeä sääntely tietojen säilytysajasta ja pääsyoikeuksista, jotta henkilötietojen hallinta on työnhakijan käsissä.

2. Onko teillä lausuttavaa työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuudesta ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna?

Hallituksen esityksen mukaan työnhakuprofiilien keskeiset henkilötiedot (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) olisivat julkisesti saatavilla tietopalvelussa.

Vaikka työnhakuprofiilien julkaiseminen voi teoriassa tehostaa rekrytointia ja parantaa työnhakijoiden näkyvyyttä, sen pakollisuus ja laaja julkisuus voivat aiheuttaa merkittäviä tietosuoja- ja syrjintäriskejä.

Sininauhaliitto painottaa, että työnhakijoiden tietosuoja, oikeudet ja yhdenvertaisuus työmarkkinoilla on turvattava. Erityisesti vaikeasti työllistyvien kohdalla on tärkeää estää

järjestelmän aiheuttamat mahdolliset kielteiset vaikutukset, kuten leimaantuminen, kieleen liittyvät ongelmat tai syrjintä. Lisäksi järjestelmän toimivuutta ja vaikutuksia on seurattava ja korjattava tarvittavilta osilta.

3. Onko teillä lausuttavaa työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista?

Sininauhaliiton ehdoton kanta on, ettei työttömyysturvan ehtoja tule kytkeä profiiliin käyttöön. Lisäksi on varmistettava, ettei työnhakuprofiilien käyttö johda vaikeasti työllistyvien epäasialliseen seulontaan rekrytoinneissa. Lisäksi on huomioitava, ettei kaikilla työnhakijoilla ole yhtäläisiä mahdollisuuksia ylläpitää työnhakuprofiiliaan.

Mikäli esitys toteutuu esitetystä muodossa, se lisää leimaantumista, kontrollia ja eriarvoisuutta työmarkkinoilla. Rekrytoinnin tehostamisen ei tule tapahtua työnhakijoiden oikeuksien ja tietosuojaan kustannuksella. Lisäksi on arvioitava säännöllisesti, miten järjestelmä vaikuttaa eri työnhakijaryhmiin, ja varmistettava, että järjestelmä tukee työllistymistä ilman kielteisiä sivuvaikutuksia.

4. Onko teillä muuta lausuttavaa palvelualustaa tai työnhakuprofiileja koskeviin muutoksiin?

Sininauhaliitto korostaa, että palvelun on oltava monikielinen ja siinä on huomioitava kulttuuriset erityispiirteet, jotta se palvelee paremmin myös maahanmuuttajataustaisia työnhakijoita. Myös työnantajille tulee tarjota välineitä ja tietoa monimuotoisesta rekrytoinnista sekä keinoja ennakkoluulojen vähentämiseksi.

1. Onko teillä lausuttavaa koulutusta vailla olevia nuoria koskevista muutoksista? Erityisesti Opetushallitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta pyydetään muun ohella arvioimaan esitettyjen muutosten kohderyhmien suuruutta, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole ollut käytettävissään tähän tarvittavia tilastotietoja.

Esitys voi parhaimmillaan edistää nuorten kouluttautumista ja työllistymistä, mutta se voi myös lisätä toimeentulo-ongelmia ja syrjäytymistä, jos yksilöllisiä tarpeita ei huomioida riittävästi. Erityisesti niiden nuorten asema, joilla on mielenterveyden haasteita, oppimisvaikeuksia tai muita kouluttautumiseen liittyviä esteitä, voi heikentyä, jos he eivät pysty täyttämään uusia ehtoja ja jäävät kokonaan työttömyysturvan ulkopuolelle.

On varmistettava, että järjestelmä tunnistaa ja tukee niitä nuoria, joilla on edellä kuvattua tapaisia erityistarpeita. Tämä edellyttää riittäviä tukitoimia, kuten yksilöllistä ohjausta, joustavia koulutuspolkuja ja matalan kynnyksen palveluita. Ilman näitä tukitoimia uudistus voi johtaa päinvastaiseen lopputulokseen ja lisätä nuorten syrjäytymisriskiä.

2. Onko teillä lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevista muutoksista?

Sininauhaliitto ei kannata esityksen mukaisia muutoksia työttömyysturvaseuraamuksiin. Esitetyt tiukennukset eivät huomioi riittävästi työnhakijoiden erilaisia elämäntilanteita ja työllistymisen esteitä, joten ne voivat johtaa tarpeettomaan toimeentulon heikkenemiseen ja siten lisätä syrjäytymisriskiä ja kasvattavat toimeentulotuen tarvetta erityisesti niillä henkilöillä, joilla on osaamisen vajeita ja/tai joiden työ- ja toimintakyky on alentunut.

Sininauhaliiton arvio on, että esitetyt muutokset tulevat johtamaan päinvastaiseen lopputulokseen kuin mitä niillä tavoitellaan. Sininauhaliitto vaatii hallitusta uudelleen harkitsemaan työttömyysturvaan kohdentuvia muutoksia.

3. Onko teillä lausuttavaa muista työttömyysturvamuutoksista?

Sen sijaan, että työttömyysturvaa kiristetään tai lisätään sanktioita, tulee panostaa yksilölliseen tukeen, laadukkaisiin työllisyyspalveluihin ja ratkaisuihin, jotka mahdollistavat joustavat koulutus- ja työllistymispolut. Vain näin voidaan tukea vaikeasti työllistyvien mahdollisuuksia edetä työelämään kestävällä ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla.

1. Onko teillä lausuttavaa työllisyysvaikutusarvioihin?

Sininauhaliiton arvion mukaan hallituksen esityksessä esitetyt työllisyysvaikutusarviot pohjautuvat vakiintuneisiin, tilastollisiin ja taloudellisiin mallinnusmenetelmiin, joissa on hyödynnetty ajantasaista dataa ja huomioitu työmarkkinoiden keskeiset rakenteelliset tekijät.

Yhteenvedona työllisyysvaikutusarviointista voidaan kuitenkin todeta, että vaikka esityksen työllisyysvaikutusarviot ovat pääosin hyvin perusteltuja, niiden soveltamiseen tulee suhtautua varovaisesti. Jatkuva seuranta ja joustavuus ennusteiden päivittämisessä ovat keskeisiä asioita varmistettaessa, että arvioiden perusteet vastaavat muuttuvia olosuhteita.

2. Onko teillä lausuttavaa liittyen työvoimaviranomaisvaikutuksiin?

-

3. Onko teillä lausuttavaa muista vaikutusarvioista?

-

Muuta lausuttavaa?

Edellä käsiteltyjen muutosten lisäksi Sininauhaliitto kiinnittää huomiota seuraaviin keskeisiin seikkoihin:

Palveluiden on oltava aidosti saavutettavia ja vastattava työnhakijoiden erilaisiin tarpeisiin. Erityisesti vaikeasti työllistyvien ja maahanmuuttajataustaisten työnhakijoiden osalta on varmistettava selkokielist ja monikielist palvelut, henkilökohtainen ohjaus sekä digituen saatavuus. Myös anonyymien rekrytoinnin mahdollisuuksia tulee edistää ja laajentaa erityisesti julkisella sektorilla ja suurissa organisaatioissa. Etninen tausta tai vieraskielinen nimi voi vaikeuttaa työn saantia, vaikka hakijan pätevyys olisi riittävä. Anonyymi rekrytointi voi vähentää tiedostamattomia ennakkoluuloja ja tukea monimuotoisuutta työyhteisöissä. Se myös vahvistaa työnantajamielikuvaa ja tukee lainsäädännön mukaista yhdenvertaisuuden edistämistä.

Joustavat työllistymispolut, kuten palkkatuki, oppisopimukset ja matalan kynnyksen työmahdollisuudet, ovat keskeisiä vaikeasti työllistyvien työllistymisen edistämisessä. Samalla on vahvistettava työnantajien tukea monimuotoisen työvoiman rekrytointiin ja työpaikkaohjaukseen. Työllistymisen jälkeenkin tarvitaan seurantaa ja tukea, jotta työpaikat säilyvät ja urapolut kehittyvät. Erityisesti maahanmuuttajille on tärkeää tarjota mahdollisuuksia työelämäntuntemuksen vahvistamiseen, kielikoulutukseen ja aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen.

Yhteenvetona Sininauhaliitto toteaa, että suurin haaste lakiesityksessä on se, että työnhakuvelvoitteet ja työttömyysturvan kiristykset tulevat ennen kuin tarvittavat tukitoimet, palvelut ja työmahdollisuudet ovat saatavilla. Työttömyysturvan leikkaukset ja työnhakuvelvoitteiden tiukennukset tulevat lisäämään toimeentulotuen tarvetta ja byrokratiaa. Toimeentulotuki on viimesijainen etuus, jonka hakuprosessi on työttömyysturvaa byrokraattisempi, mikä lisää sekä hakijoiden että viranomaisten hallinnollista kuormitusta. Lisäksi lisääntyneet tukihakemukset kasvattaisivat kuntien taloudellista taakkaa täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen kustannuksien osalta.

Lund Pekka
Sininauhaliitto ry